

ger, og jeg skal meget gerne medvirke til, at denne Sag i sin Helhed kan komme til at foreligge Rigsdagen til Overvejelse og Afgørelse.

Anders Nielsen: Det, som jeg, da jeg i Fredags forlangte Ordet, tænkte at ville sige, er allerede udtalt først af den ærede Ordfører for Forespørgerne (Sabroe) og derefter af den højtærede Minister. De have udtrykt deres Tanke hver paa sin Maade; jeg vil ikke desto mindre give den Udtryk paa min Maade. Det, jeg altsaa vilde sige, var dette, at hvis det høje Ting, i Stedet for at lade denne Forespørgsel nyde Fremme paa sædvanlig parlamentarisk Vis, havde foranlediget fremsendt Spørgsmaal Landet rundt til samtlige Tyender og Husbønder og afventet Besvarelserne, vilde vi sikkert have set, at et stort Flertal saavel af Husbønder som af Tyender vilde have svaret paa det Spørgsmaal, som jeg tænkte mig fremsendt, nemlig: Føles Tyendeloven som et Tryk, som en Tyngsel? med Svaret: Nej, det gør den ikke, vi kende kun Tyendeloven af Omtale, den generer os ikke, den interesserer os ikke videre. Saaledes tror jeg, det store Flertal af Husbønder og Tyender vilde have svaret. Et Mindretal af Husbønder derimod vilde have svaret: Ja! Tyendeloven er en daarlig Lov. Husbønden har ikke den Magt og Ret over Tyendet, som er nødvendig. Tyendet kan spille Husbønden paa Næsen saa lystigt, han vil, han kan dovne og drive. Vi ere ikke i Stand til at hævde vor Stilling over for ham, og en skønne Dag kan han, naar han ser sin Fordel derved, løbe af Gaarde, uden at vi kunne gøre ham noget derfor. Saaledes vilde et Mindretal af Husbønder sige. Et Mindretal af Tyender vilde sige: Jo, vi føle Tyendeloven som en Tyngsel. Vi se i Tyendeloven en Slavetov, en skammelig Undtagelseslov, en Lov, som vi hurtigst og grundigst muligt maa have revideret. Saa forskelligt vilde de to Mindretals Svar antagelig lyde, hvis vi sendte det Spørgsmaal ud, som jeg nu har nævnt. Det har i Virkeligheden den ærede Ordfører for Forespørgerne erkendt i sine Udtalelser, det, som jeg her supponerer, og den højtærede Minister i lige Maade. Hvis vi nu paa Grundlag af denne tænkte Stem-

ningstilkendegivelse vilde sige: De to Mindretal ophæve hinanden, Sandheden ligger i Midten, og da det store Flertal saavel af Husbønder som af Tyender har erklæret sig tilfreds med Tyendeloven, det vil sige har erklæret Tyendelovsspørgsmaalet for en dem ret ligegyldig Ting, er der ikke nogen større Anledning til at beskæftige sig med denne Sag — hvis man vilde drage denne Slutning, turde det dog være lidt forhastet.

Tyendeloven af 1854, der var et Fremskridt for sin Tid, er uomtvistelig forældet paa visse Punkter. Der er al Føje til — det udtalte den højtærede Justitsminister ogsaa — at undersøge ikke, om der er Brøst, men om, hvorledes man heldigst og grundigst kan raade Bod paa de Brøst, der findes. Men idet man erkender dette, er det samtidig rigtigt at fremhæve, hvad der tillige er det faktiske Forhold: at der ikke foreligger nogen Nødstilstand paa dette Omraade. Det er ikke saa særdeles paatrængende, at disse Ændringer maa foretages i Dag eller i Morgen eller i denne Rigsdagssamling, men vi kunne være enige om at bestræbe os for snarest muligt at naa frem dertil. Den ærede Ordfører sagde saaledes, at Tiden var løben fra Loven. Ja, deri har han utvivlsomt Ret. Udviklingen har paa dette Felt som paa andre Felter vist, at Livet, som det leves, er bedre end Loven. Se vi f. Eks. hen til den gifte Kvindes retlige Stilling, maa vi saa ikke sige, at den er højst elendig, absolut. Vel har den senere Tids Lovgivning bødet, om jeg saa maa sige, paa det fra Mødrene nedarvede Retløshedsforhold; men alligevel turde vi alle kunne være enige om, at den gifte Kvinde, som kun har retlig set, hvad Loven tilmaaler hende, er ilde stedt. Men Livet er bedre end Loven i dette Forhold, og saaledes er det ogsaa med Hensyn til Tyendeforholdet. Udviklingen er løben fra Loven, og derved er der sket noget, som i og for sig er heldigt og godt. Naar Udviklingen er foran, naar Livet, der leves, skaber Lovene, saa faa vi gode Love, det vil sige, naar Udviklingen gaar i det gode og rette Spor. Men hvor gode Lovene end ere og blive, blive Lovene dog ikke nok i alle Forhold, nemlig ikke i de Forhold, hvor Grundbetingelserne for en god og